PREČO JE PREPOJENIE UMENIA A ČÍTANIA PRE DETI TAK EFEKTÍVNE?

OD MECHANICKÉHO ČÍTANIA K HLBOKEJ VIZUÁLNEJ A TEXTOVEJ INTERPRETÁCII

2026

RAABE

ČÍTANIE ...A UMENIE

Čítanie je zložitejší kognitívny proces, pri ktorom dieťa vníma písané znaky a prevádza ich na význam.

Čítanie možno rozdeliť na dve základné úrovne:

- **Technická stránka čítania:** Schopnosť vizuálne rozpoznať písmená a slová, správne ich vysloviť a plynulo spájať.
- **Kognitívna stránka čítania (čítanie s porozumením):** Schopnosť spracovať prečítanú informáciu, prepojiť ju s vlastnými vedomosťami, kriticky ju zhodnotiť a uložiť do pamäte.

Umenie je osobitná forma ľudskej činnosti a poznávania, v ktorej človek tvorivým spôsobom stvárňuje realitu, svoje pocity, myšlienky a predstavivosť.

Umenie možno vnímať z dvoch základných pohľadov:

- **Subjektívna/emocionálna stránka:** Prostriedok sebavyjadrenia autora a nástroj na vyvolanie estetického alebo emocionálneho zážitku u diváka či poslucháča.
- **Kultúrna a rozvojová stránka:** Nástroj komunikácie bez hraníc jazyka, ktorý rozvíja tvorivosť, fantáziu, kritické myslenie a pomáha spracovávať komplexné myšlienky.

ČO SA STANE, AK SPOJÍME ČÍTANIE S UMENÍM?

- Prepojenie čítania a umenia vzniká tam, kde sa spája **dekódovanie významu (čítanie)** s jeho **tvorivým a emocionálnym zhmotnením (umenie)**.
- **Čítanie** premieňa abstrakciu (písmená a slová) na myšlienku v hlave.
- **Umenie** berie túto vnútornú myšlienku, pocit či predstavu a dáva jej viditeľnú, estetickú formu.

ČÍTANIE A UMENIE SPOLU

Čítanie dáva myšlienkam obsah a umenie im dáva tvar.

Spolu tvoria najprirodzenejší spôsob, ako deti učiť chápať svet okolo seba hlbšie a s radosťou.

...a teraz si ukážeme, prečo to tak je.

1. PREPOJENIE SLOVA A OBRAZU

Deti myslia vo vizuáloch

- Kým pre dospelých je text primárnym zdrojom informácií, deti spracovávajú svet najmä cez obraz, farby a tvary. Vizuálne umenie vytvára prirodzený most k abstraktnému svetu písaného slova.

1. PREPOJENIE SLOVA A OBRAZU

Dual Coding Theory (Teória dvojitého kódovania)

- Keď mozog prijíma informáciu súčasne cez dva kanály – vizuálny (umenie) a verbálny (čítanie) – pamäťovú stopu si ukladá omnoho pevnejšie.

1. PREPOJENIE SLOVA A OBRAZU

Súčasný vizuálny svet

- Deti sú dnes obklopené rýchlym obrazovým obsahom. Spojenie kníh a vlastnej tvorby ich učí spomaliť a vizuálne podnety aktívne tvoriť, nie ich len pasívne prijímať.

2. ROZVOJ KOGNITÍVNYCH SCHOPNOSTÍ A POROZUMENIA TEXTU

Od čítania k hlbšiemu chápaniu

- Deti často dokážu text prečítať (dekódovať slová), ale nemusia mu hneď porozumieť. Nakreslenie scény z príbehu ich núti zamyslieť sa nad logikou deju, prostredím a vzťahmi medzi postavami.

2. ROZVOJ KOGNITÍVNYCH SCHOPNOSTÍ A POROZUMENIA TEXTU

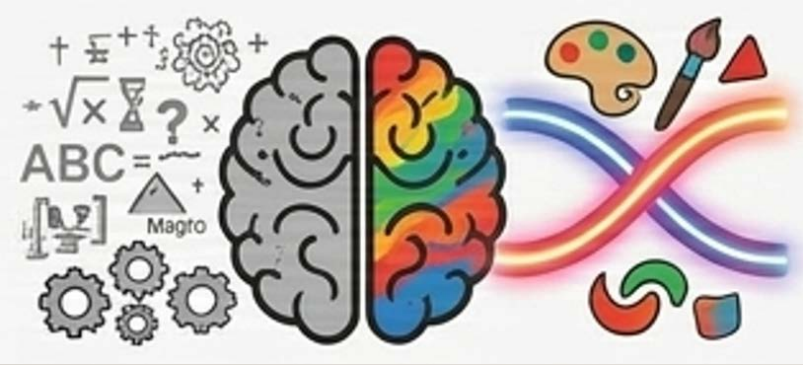

Prepojenie mozgových hemisfér

- Čítanie podporuje ľavú hemisféru (analýza, jazyk, logika), zatiaľ čo výtvarná tvorba aktivuje pravú hemisféru (priestorová predstavivosť, intuícia, tvorivosť). Ich synergia vedie k efektívnejšiemu učeniu.

2. ROZVOJ KOGNITÍVNYCH SCHOPNOSTÍ A POROZUMENIA TEXTU

Kritické myslenie

- Pri prevode textu do obrazu dieťa robí vedomé rozhodnutia: *„Akej farby bol drak? Ako vyzeral jeho úsmev, keď bol smutný?“* Tým sa prehlbuje schopnosť interpretácie.

3. EMOCIONÁLNA INTELIGENCIA A EMPATIA

Umenie ako bezpečný ventil

- Deti nie vždy dokážu svoje pocity z príbehu vyjadriť slovami. Výtvarný prejav im umožňuje spracovať náročné témy (strach, stratu, hnev či radosť postav), ktoré v knihe objavia.

3. EMOCIONÁLNA INTELIGENCIA A EMPATIA

Rozvoj empatie

- Keď dieťa maľuje svet očami knižného hrdinu, doslova sa vžíva do jeho roly. Tento proces buduje schopnosť vnímať svet z perspektívy druhých.

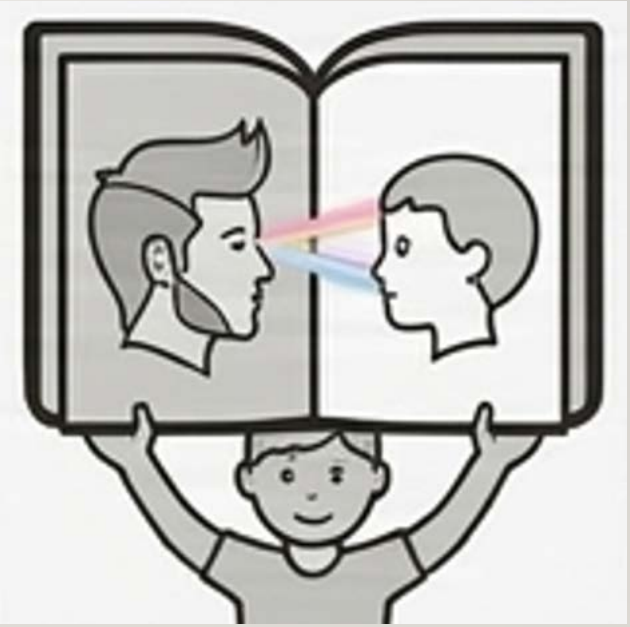

3. EMOCIONÁLNA INTELIGENCIA A EMPATIA

Sebapoznanie a sebavedomie

- Neexistuje „zlá“ kresba pocitu. Tvorba na motívy knihy dáva dieťaťu slobodu vyjadriť vlastný názor bez strachu zo nesprávnej odpovede.

4. PODPORA KREATIVITY, JEMNEJ MOTORIKY A REČI

Bohatšia slovná zásoba

- Keď dieťa dohotoví výtvarné dielo, prirodzene o ňom chce rozprávať. Opisuje, čo nakreslilo, prečo použilo dané farby a ako to súvisí s príbehom, čím si rozširuje rečové schopnosti.

4. PODPORA KREATIVITY, JEMNEJ MOTORIKY A REČI

Jemná motorika a grafomotorika

- Držanie štetca, strihanie, lepenie či modelovanie priamo trénujú svaly ruky, čo následne uľahčuje samotný proces písania u mladších detí.

4. PODPORA KREATIVITY, JEMNEJ MOTORIKY A REČI

Predĺženie pozornosti (Attention Span)

- Kombinácia dvoch aktivít udržiava detskú pozornosť výrazne dlhšie. Po prečítaní kapitoly neprechádzajú okamžite k inému podnetu, ale zostávajú v téme prostredníctvom tvorby.

5. OD TEÓRIE K PRAXI
SÚŤAŽ ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK

Poznatky z 12-ročnej aplikačnej praxe celonárodnej čitateľsko-výtvarnej súťaže Čitateľský oriešok

- Čitateľsko-výtvarná súťaž pre školy
- Určená pre žiakov 1. – 4. ročníka základných škôl, resp. špeciálnych základných škôl (ZŠ pre žiakov so zdravotným znevýhodnením)

SÚŤAŽ ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK V ČÍSLACH

Overený koncept ako rozvíjať zručnosti žiakov bez finančnej záťaže pre školy a rodičov

- 12 rokov praxe
- 25 000 žiakov zapojených do súťaže ročne (priemer)
- 0 eur - bez úhrady štartovného pre školy
- 100 % - inkluzívny prístup aj pre žiakov so ŠVVP

SÚŤAŽ ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK V ČÍSLACH

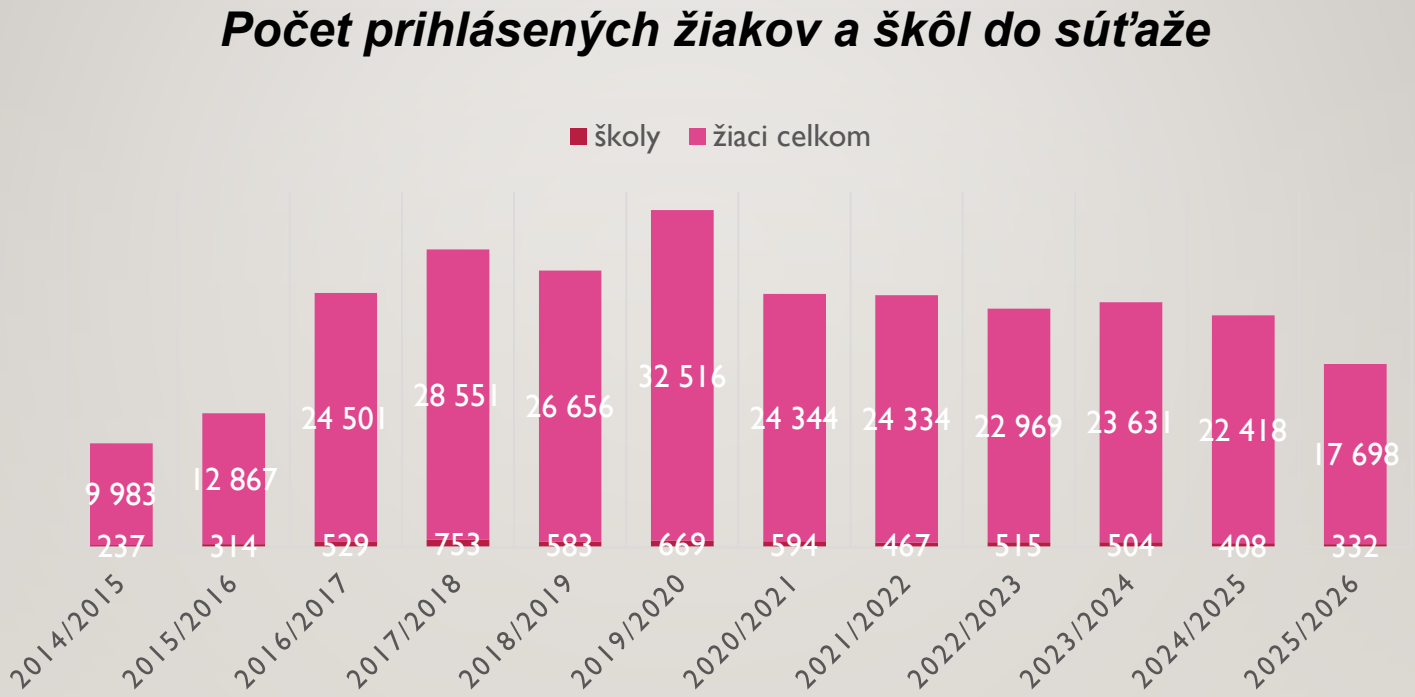

SÚŤAŽ ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK V SKRATKE

Princíp súťaže ako overenie teórie v praxi:

- Súťaž (organizovaná nakladateľstvom Dr. Josef Raabe Slovensko) stavia na presnom prepojení čítania s porozumením a výtvarnej kreativity.
- Rozvíja čítanie s porozumením, prácu s textom, logické myslenie, učí hľadať v texte to podstatné, rozlišovať fakty od nepravdy a samozrejme rozvíja kreativitu detí.

KROK 1: TEXTOVÁ ČASŤ (ČÍTANIE A KOGNÍCIA):

Žiaci čítajú dva samostatné príbehy a odpovedajú na kontrolné otázky, ktoré **preverujú, či textu naozaj porozumeli** (vyhľadávanie informácií, logické odvodzovanie, medzipredmetové vzťahy).

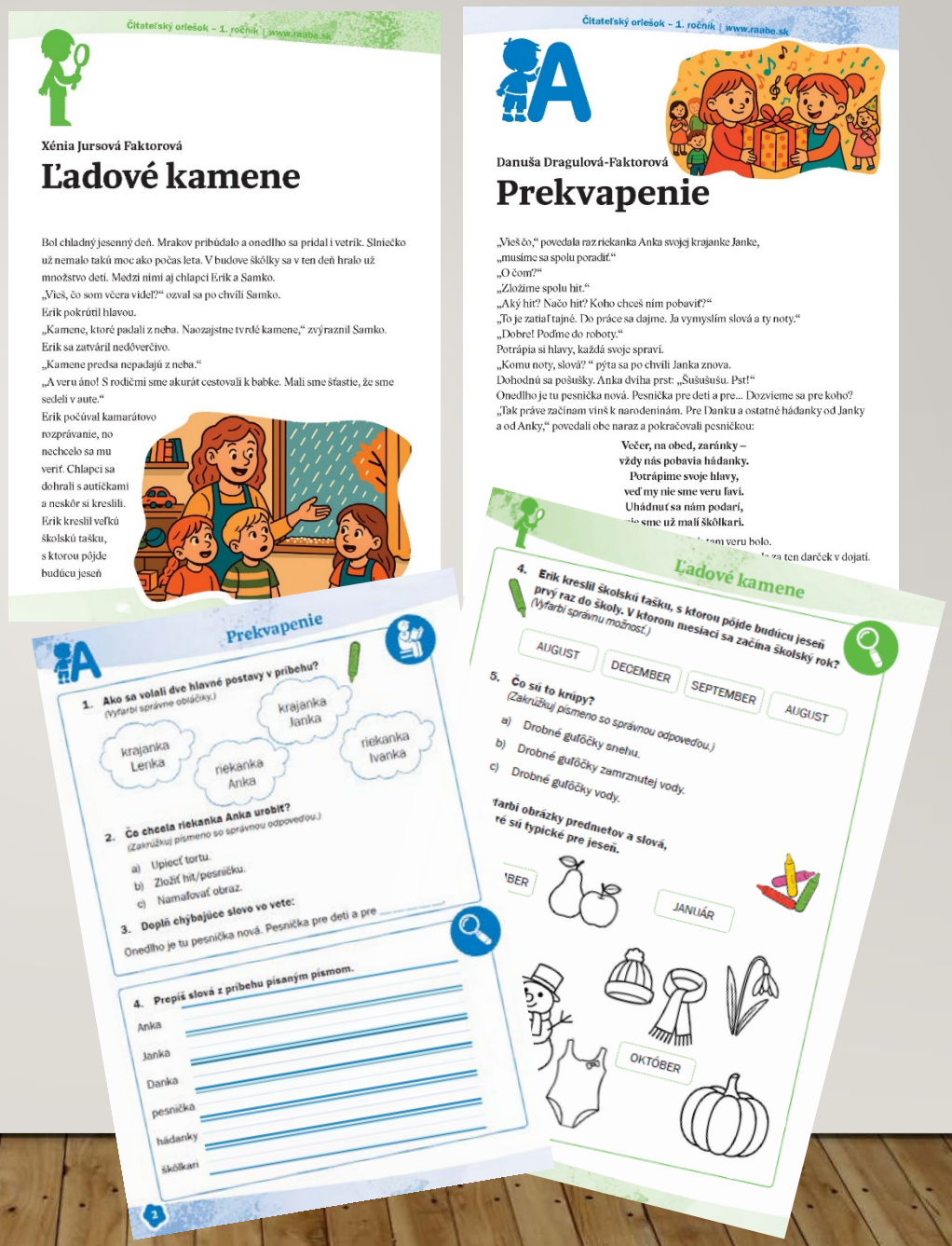

2026

KROK 2: VÝTVARNÁ ČASŤ (SYNTÉZA A KREATIVITA):

Umelecká výzva: Deti musia spojiť postavičky a svety z oboch prečítaných príbehov do **jedného spoločného nového dobrodružstva na jednom výkrese A4**.

UKÁŽKY DETSKÝCH PRÁC

SÚŤAŽ ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK

Prekonanie limitov tradičného čítania

1. Textová časť
(Analýza & Rozum)
• **Čítanie s porozumením:** Vyhľadávanie informácií a odpovede na otázky.
• **Kognitívna práca:** Rozvoj logického myslenia a práce s textom.
• **Zameranie:** Ľavá hemisféra – reč, logika, fakty.

2. Výtvarná časť
(Syntéza & Tvorivosť)
• **Kreatívne prepojenie:** Spojenie dvoch rôznych príbehov do jedného výkresu.
• **Emocionálne spracovanie:** Rozvoj fantázie, obrazotvornosti a vizuálneho vyjadrenia.
• **Zameranie:** Pravá hemisféra – tvorivosť, priestor, pocity.

AKO PREBIEHA SYNTÉZA TEXTU A KRESBY?

Čítanie dvoch príbehov

Práca s vekovo primeranými textami a riešenie úloh na porozumenie

Hľadanie prepojení

Analýza dvoch odlišných dejov, postáv a ich logických prienikov

Výtvarná syntéza

Pretavenie dvoch svetov do jedného celistvého výkresu

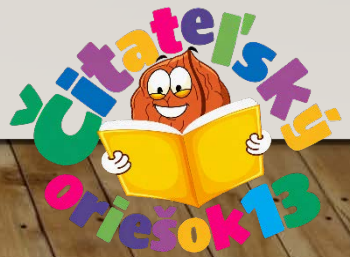

OD MECHANICKÉHO ZOBRAZENIA K SYNTÉZE

x Nesprávny prístup

- MECHANICKÉ ROZDELENIE
- Rozdelenie výkresu na dve samostatné polovice.
- Postavy nakreslené vedľa seba bez vzájomnej interakcie.

OD MECHANICKÉHO ZOBRAZENIA K SYNTÉZE

√ Žiaduce smerovanie

- AUTORSKÁ SYNTÉZA
- Organické spojenie dvoch prostredí dejov.
- Rozohranie nového, originálneho mikropríbehu na papieri.

BONUS: INKLUZÍVNY CHARAKTER PRE VŠETKY DETI

Rovnaká šanca na úspech pre bežné triedy aj žiakov so ŠVVP

BEŽNÉ ŠKOLY

- **Rozvoj kritickej gramotnosti:** Hĺbková analýza náročnejších tém.
- **Autorská originalita:** Tvorivá výtvarná interpretácia a syntéza textov.
- **Reflexia a argumentácia:** Obhajoba vlastného umeleckého pohľadu.

ZDRAVOTNE ZNEVÝHODNENÍ ŽIACI

- **Individualizácia textov:** Prispôsobenie ročníkovej úrovne pedagógom.
- **Odbúranie bariér:** Vizuálna tvorba ako rovnocenný jazyk.
- **Zažitie úspechu:** Posilnenie sebavedomia a radosti z čítania.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VÝSKUMU, VÝVOJA A MLÁDEŽE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SÚŤAŽ ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK AKO INOVÁCIA

- Súťaž bola vďaka svojmu jedinečnému konceptu zaradená v roku 2026 do Katalógu inovácií (MŠVVaM SR)
- Organizačný poriadok súťaže takisto schválilo MŠVVaM SR a zaradilo súťaž do svojho zoznamu schválených školských súťaží a olympiád

ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK – VIAC AKO LEN SÚŤAŽ

Popularizácia čítania aj cez známe osobnosti

- Obľúbení herci, speváci a moderátori ako ambasádori čitateľskej súťaže – celoročná komunikácia

CELEBRITY AMBASÁDORMI

ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK – VIAC AKO LEN SÚŤAŽ

Rozvíjanie vzťahu k čítaniu cez umenie je dlhodobý proces

Sprevádzanie celým rokom	Trvalý návyk namiesto testu	Podpora učiteľov a rodín
• Súťaž prebieha počas celého školského roka – kontinuálne od septembra až do júnového finále	• Postupné riešenie zadania (čítanie aj maľovanie) mení povinnosť na prirodzenú radosť z objavovania	• Prepája školské povinnosti s domácim zážitkovým učením a dáva príležitosť na zdieľanie s rodinou aj okolím

AKO SÚŤAŽ SPREVÁDZA ŽIAKOV POČAS CELÉHO ROKA

JESEŇ	ZIMA	JAR	JÚN
Štart Registrácia škôl a zábavné pásmo čítania so súťažami na najväčšom knižnom veľtrhu Incheba	**Čítanie príbehov a maľovanie** Práca s textami, riešenie úloh, tvorba výkresov v triedach	**Hlasovanie verejnosti a poroty** Zasadnutie odbornej poroty a masívny záujem širokej verejnosti online hlasovanie	**Zážitkové finále** Slávnostné odovzdávanie cien spojené s pásmom zábavných súťaží

ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK NA KNIŽNOM VEĽTRHU

Zábavné pásmo pre deti

- Interaktívny sprievodný program v podobe zábavného pásma súťaží prepojeného s čítaním

Osobné stretnutia

- Priestor pre komunikáciu s učiteľmi

ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK NA KNIŽNOM VEĽTRHU

2026

ČITATEĽSKÝ ORIEŠOK NA KNIŽNOM VEĽTRHU

2026

SLÁVNOSTNÉ VYHODNOTENIE

Odovzdávanie cien za prítomnosti učiteľov aj rodiny

- Verejné uznanie upevňuje vzťah detí k vlastnej tvorbe a čítaniu.

Zábavné hry

- Nielen odovzdanie cien, ale aj pásmo hier prepojených s čítaním pre deti a ich rodičov

SLÁVNOSTNÉ VYHODNOTENIE

ZÁVER

- **Zhrnutie:** Prepojenie čítania a umenia nie je len voľnočasová zábava – je to komplexný vzdelávací nástroj, ktorý z pasívneho čitateľa robí aktívneho tvorcu a mysliteľa.
- **Učenie hrou:** Ako ukazuje aj úspech *Čitateľského orieška*, tento prístup zbavuje čítanie nálepky „povinnosti“ a mení ho na zážitkové objavovanie.
- **Odkaz pre prax:** Najdôležitejšie nie je dokonale nakreslené dielo, ale proces myslenia, rozprávania a spájania súvislostí, ktorý počas tvorby prebieha.

„Keď dieťa kreslí to, čo prečítalo, nepripomína si len slová — konštruuje v mysli vlastný svet a získava trvalý vzťah k čítaniu.“

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

m.schrimpelova@raabe.sk